

מי שהורמן לו בימי הקרבות לשוחח עם חיילים באזור-התעלה ובסוריה. היה עד ללידת תודעה לאומית חדשה. כל שיחה כזאת עם צעירים הצטמצמה בשלושה ארבע מישפטים. הם מבטאים ב"פשטות כל מה שנעשה בליבו של צעיר שעבר זה עתה את טבילת-האש שלו. הי עומד בעוד כמה דקות לחצות את הגשר לתוך מצרים, או החולף בכביש דמשק בין פטריות הפגזים.

נודמן לי השבוע לשמוע פסוקים כאלה מפי חיילי חובה ומילואים, כימעט-נערים וגברים קשישים יותר. ותיקי 14 ימיי-קרב וטירונים שראו באותם רגעים עצמם את הפגזים הראשונים.

אני מנסה לסכם לעצמי את דבי רי החיילים האלה, גרעין העם הי לוחם. הם יקבעו את דעת הציבור מחר.

ט אנקיסט מגורל זקן, שעצר לכמה דקות לפני קטע מופגז בכביש, בדרך

השלימו עדיין עם מעשה היסטורי זה. אנחי נו בטוחים בצדיקתנו. הם בטוחים בציד קתם.

אנחנו רוצים לשנות את עמדתם היסודית לגבי מופעל-התחייה שלנו. איננו רוצים בפיסט-נייר חסרת-משמעות. אם, נכ" תיב" להם שלום, מבלי שישתנה יחסם המהותי אלינו, לא יהיה "שלום" זה אלא שביתת-נשק עד למלחמה הבאה.

שלום כפוי מבחון, ששני הצדדים מקבי לים אותו מאונס, אף הוא אינו שלום אמיתי, ועלול להיות רק שביתת-נשק זמנית.

האם יש לנו סיכוי כלשהו לשינות את עמדת הערבים?

י שנים רגעים בחייו של עם, כמו בחייו של אדם, כאשר הוא מסוגל לקלוט תמונה חדשה של המציאות. רגעים של הלם, כשכל הדלתות הנפשיות פתוחות. מאורעות דרמטיים מערערים ברג

"לחמתם בכבוד. בניכם לחמו באומץ-לב, ורבים מהם נפלו באומץ-לב. קיוותם לנצח אותנו. תקפתם אותנו ל"פתע, ביום הקדוש ביותר לנו. השגתם הישגים ראשונים. אולם גם בתנאים קשים אלה, בלמנו את התקפתכם והכרענו את הכף. בנינו אינם סופרמנים. הם לחמו כך, מפני שהם הגנו על קיום מדינתנו. כך זה יהיה תמיד.

בשדה-הקרב העקובי-מרם, בין קברות הרועים והרועים, אנו מציעים לכם שלום של אמת, שהם סביר, שהם איתנים וגם אנחנו יכולים להיות בו בכבוד, בלי חר"דה מתמדת מפני הכאות."

ס יכויי פנייה כזאת תלויים, כמובן, בטיב ההצעה הממשית שנציע. מה אנחנו יכולים להציע? מה אנחנו צריכים להציע? הבה נקבע תחילה מה לא נוכל להציע. לא נוכל להציע דבר הנזשא עיי

ונאמר לעצמנו: נחלל מהדיבורים ה"סתמיים על "גבולות ביטחון" בלתי-מוגדרים, של עירבוב דרישות-ביטחון מוצ"דקות עם תאוות-סיפוח ואידיאולוגיות היסטוריות. העולם הערבי זכאי לדעת למה בדיוק אנחנו מתכוונים, מה טיב הביטחון שאנחנו רוצים בו, ומהו הגבול העומד לנגד עינינו.

אני מציע להגיד לערבים, ביום הנציח חוץ:

אין פנינו לכיבושים. אנחנו מורכבים להסתפק בגבולותינו. בתנאי אחד: שנוכל להיות ב"גבולות אלה בביטחון מוחלט.

א יך אפשר ליצור ביטחון כזה? המלחמה הזאת מוכיחה ש"קווי-ביטחון אינם מכתיבים ביטחון, אינם מונעים מלחמה, ואינם מוודאים תחליף לשלום. אבל היא גם מוכיחה שבהעדר

בהיזום ההתנתחים

אל הגדה המערבית של התעלה, שאל אור"ת, האם אתה באמת חושב שהפעם נשיג שלום?"

קצין-מילואים, בגיפ בעל שמשו נקר בתכדורים, עצר לפני קטע מופגז ב"כביש דמשק, מול תל-שמס, ושאל: "האם אתה עדיין חושב שאפשר להחזיר להם את השטחים?"

נער שנראה כבן 17, אך שמתוך עיניו כבר ניבט הנסיון של קרב ראשון, עמד ליד מירפאת-שדה מלאת פצועים

ושאל: "אחרי מה שהם עשו לנו הפעם, איך אפשר להאמין להם?" וכמה מאות מטרים הלאה, לאורך אותו ציר, שאל נהג משאית עמוסת פגזים, ש"נכנס לאיזור הקרב: "האם זה יימשך כמה כל חיינו — עוד מלחמה ועוד מלחמה?"

חמה נוספת.

אותן שאלות, כימעט באותן מילים, חזרו שוב ושוב. אפשר לתמצת אותן בכמה פסוקים, המבטאים את מצב-הרוח של חזית בעיצומה של מלחמה:

כמיהה עמוקה לשלום שיהיה שלום-אמת, שימנע כביטחון מוגדר-חמה נוספת.

חרדה לביטחון המדינה מפני התקפות-פתע מוחצות בעתיד, נוי סח יום-כיפור.

אדיהרצון להחזיר שטחים אם יש בדבר סיכון כלשהו לביטחון המדינה, יחד עם חוסר-תאווה ב"לט מאוד לכיבושים.

ל כאורה, אלה הם רגשות סותרים. אבל הם קיימים, הם אמיתיים, וכל גישה חדשה לבעיות השלום צריכה להשיב בכנות על השאלות הספונטאניות הנשאלות עלידי צעירים אלה.

הנה השאלה העיקרית, שנשאלתי שוב ושוב: "האם אתה באמת חושב שהפעם נשיג שלום?" או אותה שאלה בצורה פרובוקטיבית יותר, אך ללא קנטרנות: "האם אתה עדיין מאמין שאפשר לע"שות אותם שלום?"

אשיב על כך בדבריו של חייל אחר שלקחתי בטרמפ דווקא במרכז הארץ. אחרי שעבר את הקרבות המרים ביותר בצפון: "אני חושב שאין בעייה שאין לה פתרון. מצאנו פיתרון לכל הבעיות הצבאיות. אז למה שלא נמצא פיתרון לבעיית של הש"גת השלום?"

דברים פשוטים, שטמונה בהם אמת גדולה.

השלום לא יבוא מעצמו. הצלחה צבאית כשלעצמה אינה מביאה שלום. אבל היא יכולה לאפשר את השלום.

הסיכסוך בינינו ובין הערבים הוא עמוק ומר. גם הם וגם אנחנו טוענים לאותה כיברת-אירקטנה, שאנו קוראים לה ארץ-ישראל, והם קוראים לה פלסטין. באנו והפכנו אותה שוב למולדתנו. הם לא

מו סיכון של התקפת-פתע חדשה, חזקה ומוחצת יותר, ביום-כיפור שחור יותר.

לא נוכל להציע דבר שאינו מבטיח את ביטחוננו. לפחות בתקופה שבדרך-לשלום, עד לכינון מציאות מוצקה של שלום בפועל.

לא נוכל להציע החזרת שטחים בלא שלום. ולא נסיגה מלאה גדולה לפני ש"הובטחה מציאות השלום הלכה למעשה.

לא נציע שלום שיהיה מבוסס על אמונות נאיביות, על אשדיות, על פיסות-נייר, על הבטחות ריי קות.

וזהי התשובה לחיילים השואלים: "איך אפשר להאמין להם?" או: "איך נהיה בטוחים בפני התקפות-פתע חדשות?" לא נאמין לאיש. נהיה בטוחים בכל שלב ו"שלב.

ה בה נגיד לערבים, ונגיד גם לעצ"מנו: עבר הזמן של מישק-המילים, של נוסחות מעורפלות, של מליצות דור משמעות. הם טבעו בדם.

הגיע הזמן לדברים מפורשים וחד-מש"מעיים.

נאמר לערבים: לא די בדיבורים על "הכוניות החוקיות של העם הפלסטיני". זוהי נוסחה דרמטית, היכולה להתכוון להקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל, או להקמת פלסטין במקום ישראל. הוא הדין לגבי "שלום צודק", והחזרת האד"מות. עליכם להחליט בבירור אם אתם מוכנים להשלים עם קיום ישראל ולהכיר בה, ולקשור עימה יחסים שיכוננו מציאות של שלום ויבטיחו אותה מפני חידוש חל"ימה.

שלום, עוזרים לנו קווים כאלה לסי פוג מבית-פתע ראשונה, לפני שי"היא מציחה להגיע למרכזי יש"ראה.

אם ניישם שני לקחים אלה יחד, נגיע למסקנה זו:

אסור לנו לסגת מן השטחים שכבשנו ב"1967. מבלי להשיג שלום משמעותי. מותר לנו להחזיר את השטחים שכבשנו ב"1967. אחר י שנוצרה מציאות של שלום בפועל.

מותר לנו לבצע נסיגות חלקיות, ככל שתיווצר מציאות של שלום בפועל, תוך סיודרי-ביטחון משמעותיים ויעילים.

בקיצור, הבה נגיד לערבים:

נהיה מוכנים להיות בגבולותינו, כאשר יקומו בינינו יחסי-שלום כאזה שיבטיחו לנו באופן מוחלט שאכן לא תיתכן עוד מלחמה. הגשמת שני העקרונות — חזרה לגבולותינו וכינון השלום בפועל — תהיה צמודה.

נקבע לוח-זמנים, שיחבר יחד את שלבי השלום ואת שלבי החזרת-השטחים. לא תהיה שום נסיגה ללא יצירת מציאות של ביטחון ושלום בשטח. אך לא יהיה שום עיכוב ליצירת מציאות זו בגלל הרצון להחזיק בשטחים למטרות אחרות.

א נציג הצעה זו עכשיו, בצורה דרמטית, היא עשויה לפרוץ דרך חדשה אל לב הערבים.

אם לא — נדע לפחות שמילאנו את חובתנו כלפי עצמנו. כלפי הסובים והיק"רים שלא ישובו ממלחמה זו, וכלפי הא"מהות המתפללות לשלום.

אם תיפול על אוזן קשבת — נכטיח שמידחמה זו תהיה האחר רינה, ושהשלום יקום משדה-הקרב. דרושה יוזמה ישראלית. דרושה יוזמה ישראלית עכשיו, מייד!

יש חשיבות עצומה ליוזמת שלום ישראלית. בהעדרה, נהיה נגזרים אחרי אחרים, אחרי האמי ריקאים והסוכייטים.

במיקרה זה, כל הסדר שיושג יזקף על חשבון המעצמות, וייראה כאילו נכפה עלינו. לא נפיק ממנו שום הישג פסיכ"לוגי.

הערבים יקבלו הסדר זה כניצחון פוליטי שלהם ושל הסוכייטים, והדבר לא ישנה את יחסם המוחותי לישראל.

במצב זה, עלול ההסדר שיושג להיות רק הפוגה — מפני ששורשי הסיכסוך לא נעקרו. הישיג הניצחון של 1967 יבזבזו לריק — ללא שלום אמיתי.

ממשלה ישראלית שתהיה אשי מה במחדל כזה — תקבל על עצמה את האחריות לטרגדיה חדשה.